

Javuló prioritás, romló kondíciók, avagy a hazai szakképzés finanszírozása

Fontos rögzíteni, hogy az államnak elsődleges felelőssége és szerepe van abban, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel segítse, hogy minden állampolgára a munkaerőpiacon hasznosítható szakképesítést szerezhessen. Ennek feltételeit mind anyagilag, mind feltételrendszerében biztosítani kell.” – írja a Nemzetgazdasági Minisztérium Foglalkoztatáspolitikáért Felelős Államtitkárságának Szakképzési és Felnőttképzési Főosztálya által 2011-ben közreadott *Koncepció a szakképzési rendszer átalakítására, a gazdasági igényekkel való összehangolására* című anyaga (23. old) De a 2013. évi tanévnyitójában az MKIK elnöke is azt hangsúlyozta, hogy fő stratégiai cél: a szakképzés vonzeréjének növelése és a munka világába történő átmenet erősítése.

Ez a tanulmány azt vizsgálja, hogy mennyiben alakultak összhangban ezekkel a kijelentésekkel a szakképzés 2010 utáni kondíciói.

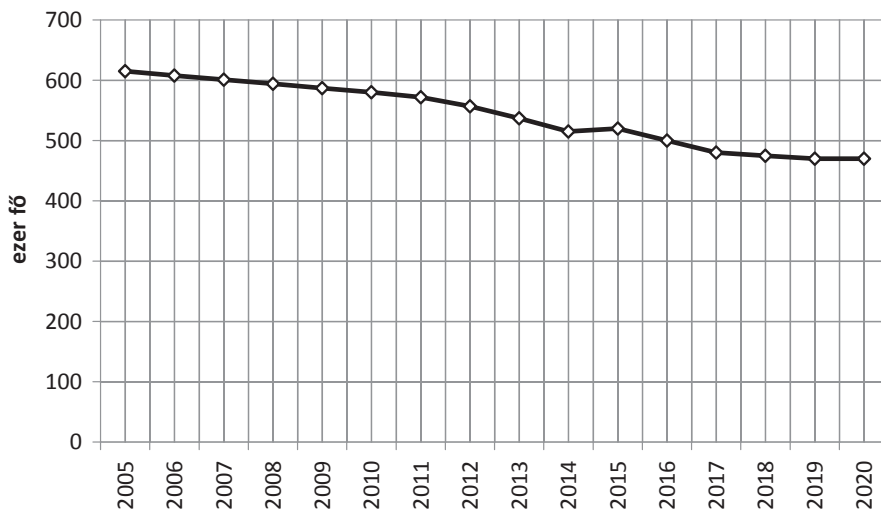
Demográfiai folyamatok és létszámok

Az általános iskolai korosztály 2010 óta nagyjából állandó, mivel az élveszületések száma 1998-ban 100 ezer alá csökkent s lényegében 2009-ig 90 és 100 ezer között ingadozva stagnált, majd azt követően kicsit csökkent, de továbbra is 90 ezer körül maradt. Így az 5-14 éves népesség száma 2005 óta nagyjából állandó, és a 10-14 éves népesség sem változott jelentősen 2010 óta.

Ugyanakkor a középfokú oktatás szempontjából releváns 15-19 éves népesség 84%-ára fogyott. 2010 és 2014 között a 15-19 éves népesség 11%-kal csökkent, s lassan tovább fog csökkenni 2018-ig, amikortól valamivel félmillió alatt fog stagnálni (1. ábra).

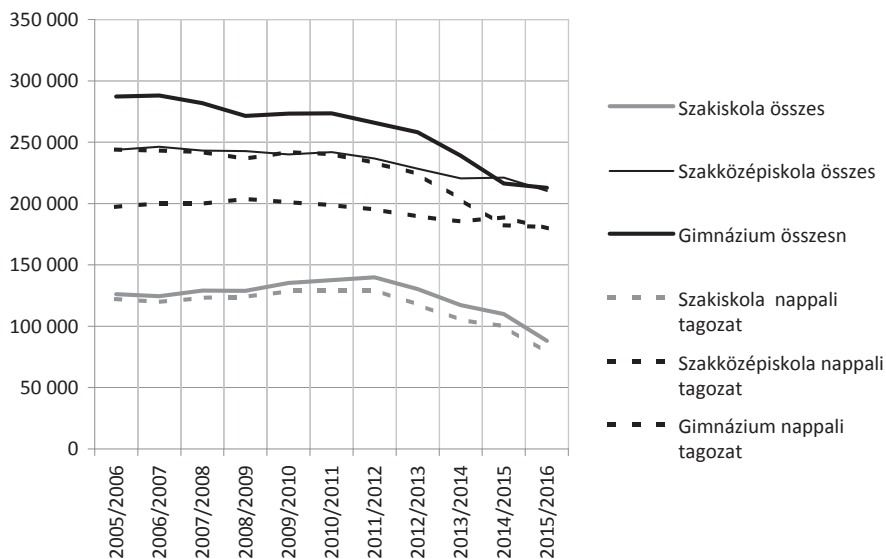
► *Educatio* 2016/1. Polónyi István: *Javuló prioritás, romló kondíciók, avagy a hazai szakképzés finanszírozása*, 27–45. pp.

1. ábra: A 15-19 éves népesség létszámának alakulása 2005-2014 között, illetve előreszámítás 2020-ig

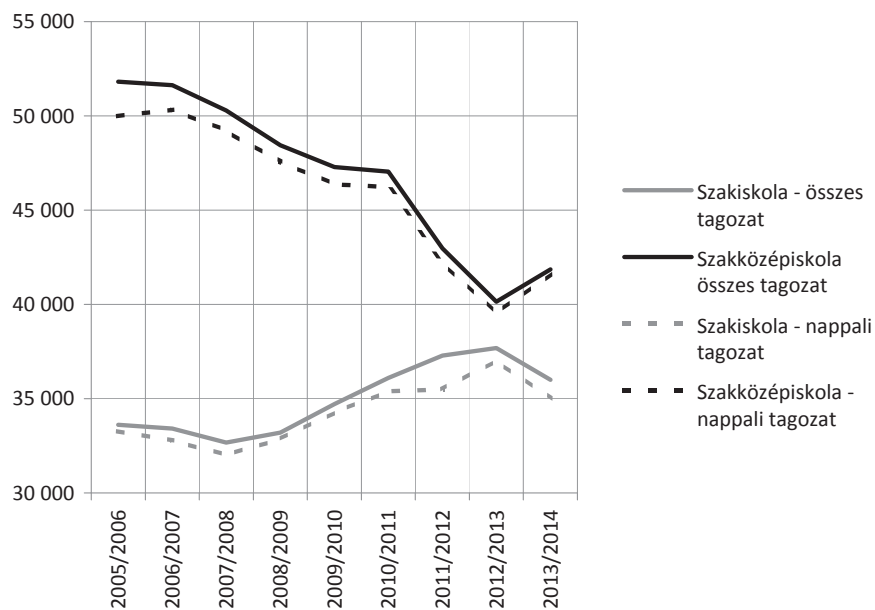

Forrás: KSH, illetve saját számítás

Ennek nyomán mind a gimnáziumba, mind a szakközépiskolába járó tanulók létszáma csökkent 2005 és 2014 között. A szakiskolába járók száma viszont 2008-2012 között némileg emelkedett (2011-ben a 2008-as létszámhoz képest 12%-kal, ezen belül a nappali tagozatra járóké 4,5%-kal), majd ezt követően – a kormányzati propaganda és prioritások ellenére – radikálisan visszaesett. 2015-re a nappali tagozatra járó szakiskolások száma történelmi mélypontra süllyedt, 80 ezer alá, az összes létszám pedig 90 ezer alá esett vissza. (2. ábra, ill. Melléklet 1. táblázat)

2. ábra: A középiskolába járó tanulók száma 2005-2015

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014, Oktatási adatok, 2014/2015 (előzetes adatok) KSH 2014, Köznevelési statisztikai gyorstájékoztató a 2015/2016. tanév eleji adatgyűjtés előzetes adataiból EMMI

3. ábra: A szakmai középiskolába járó kezdő évfolyamos tanulók száma 2005-2014

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014

A szakiskolai létszámcsökkenés oka részben a képzési idő csökkenése, de a szakiskola iránti kereslet is megcsappant az utóbbi időben, a 2009 – 2013 közötti fellendülés után erősen mérséklődik. (3. ábra)

Már korábban említettük a Nemzetgazdasági Minisztérium Foglalkoztatáspolitikáért Felelős Államtitkárságának Szakképzési és Felnőttképzési Főosztálya által 2011-ben közreadott *Koncepció a szakképzési rendszer átalakítására, a gazdasági igényekkel való összehangolására* című anyagot. Ez a szakképzésben résztvevők létszámnövekedését a következő intézkedésektől reméli:

- A szakiskolai tanulmányi ösztöndíj bevezetése.
- Az egységesen – átlagosan egy tanévvel – rövidebb idejű, hároméves szakiskolai képzés.
- A kevesebb államilag finanszírozott főiskolai és egyetemi férőhely, továbbá a gimnáziumi férőhelyek csökkentése.
- Az egész életen át tartó tanulás kibővítése.
- A regionális fejlesztési és képzési bizottságok döntései.
- A gazdaság versenyképes jövedelmei és bérei, amelyek vonzóvá teszik a fizikai munkakör betöltésére képesítő szakmákat.
- A gyakornoki rendszer, amely támogatja a frissen végzett szakmunkásokat alkalmazó vállalkozásokat.
- A tanulószereződéses rendszer kiterjesztése.
- A Hídprogram (51-52. old.).

A 21. században, amikor a közgazdasági irodalom és a nagy nemzetközi szervezetek (pl. az OECD, Világbank) az emberi erőforrás fejlesztésének fontosságáról beszél és az Európai Unió a diplomás létszám növelését tűzi ki stratégiai célul, akkor ez a Koncepció a gimnáziumi férőhelyek csökkentését, illetve az államilag finanszírozott főiskolai és egyetemi létszám csökkentését szorgalmazza.

Ugyanakkor úgy tűnik, hogy a kormány ezen erőfeszítései ellenére a szakiskolák iránti keresletet csak ideiglenesen sikerült növelni, mert a kezdő évfolyamos létszámok 2013-tól újra csökkentek. Alighanem ezért volt szükség újabb koncepcióra és Kormány határozatra. Az csak a 1040/2015 (II. 10.) Kormány határozat címéből (1040/2015. (II. 10.) Korm. határozata a *Szakképzés a gazdaság szolgálatában* című koncepcióról) derült ki, hogy van újabb koncepció, ami a mai napig csak részben nyilvános.¹ A *Szakképzés a gazdaság szolgálatában* című koncepció, amelynek csak a kivonata közzétett,² már óvatosabban fogalmaz a felsőoktatással kapcsolatban (legalább is a nyilvánosságra hozott rész), csak „a szakképzési és a felsőoktatási rendszer jelenleginél nagyobb összhangjának megteremtéséről” ír. Ugyanakkor ebben az anyagban is fellelhetők a Kormány felsőokta-

¹ Lásd erről az atlatso.hu levelezését: http://kimittud.atlatso.hu/request/szakkepzes_a_gazdasag_szolgალata

² Lásd: http://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/download/5/8f/d0000/szakkepzesi_koncepcio_Summary_20150129.doc

tással kapcsolatos szokások³ hamis tényekre építkező állításai, miszerint: „A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy sokan az érettségi vagy a felsőfokú diploma megszerzése után döbbennek rá arra, hogy technikusként vagy szakmunkásként jobban el tudnának helyezkedni.”⁴

Túlmutat ennek a tanulmánynak a témáján annak bemutatása, hogy a felsőfokú végzettséggel munkaerő-piacra lépőknek jelentősen magasabbak a bérelhetőségei és jelentősen alacsonyabb a munkanélküliségtől való veszélyeztetettségük, mint a szakiskolából kilépőké.⁵ Arról a sajnálatos kormányzati törekvésekről van itt szó, hogy az „új iparosítás” jelszava alatt olcsó, kiszolgáltatót munkaerőt kíván a gazdaság számára biztosítani, ezt célozza a gimnázium, s a felsőoktatás visszaszorítása és a szakképzés átalakítása. A gazdasági fellendülést a vállalkozások igényeinek kiszolgálásától remélő kormány adminisztratív eszközökkel akarja kikényszeríteni azt, amit a munkaadók béremeléssel elérhetnének: a középfokú szakképzés nagyobb népszerűségét. A vállalatok és a Gazdasági Kamara azonban az olcsóbb, profit-kímélőbb megoldást erőlteti, a kormányzat bürokratikus koordinációjával való oktatáspolitikai beavatkozást.

De lehet, hogy nem ezért titkos a koncepció, hiszen ezek a nem valós adatokra épülő szándékos félreértelmezések a különböző kormányanyagokban rendre fellelhetők, hanem azért, mert a *szakképzési rendszer fejlesztése: a képzés minőségének, hatékonyságának, eredményességének javítása* címszó alatt azt a célkitűzést fogalmazza meg, hogy „a szakképző iskolák elkülönült fenntartása: egy kézben (NGM) a szakmai irányítás és a fenntartás.” Ez az intézkedés pedig erősen ellentmond a korábbi egyöntetű közoktatási koncentrációnak.

Mindenesetre ezeknek a folyamatoknak és intézkedéseknek a nyomán alighanem 2018-ig várhatóan tovább csökken a gimnáziumba járók száma – a kisgimnáziumok bezárása miatt –, a szakközépiskola csökkenése várhatóan valamivel kisebb lesz, s talán a szakiskolai létszámok is megemelkednek, de aligha elképzelhető, hogy a mainál lényegesen magasabb lesz itt a korosztályos létszám.

Nem valószínű, hogy a történelem kerekét vissza lehet forgatni.

A fenntartás és finanszírozás átalakulása

A 2010-ben hatalomra került kormány 2011-ben terjesztett a Parlament elé a szakképzésről új törvényt (a 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről⁶). Az új rezsim szakképzéssel kapcsolatos politikájának változásait jól jellemzi, hogy a törvényt 2015 decemberéig 16-szor – tehát évente négyszer – módosították.

³ Lásd pl. Széll Kálmán terv (2010), ami szerint: „Jelenleg a felsőoktatásban szerezhető diplomák felére nincs piaci kereslet” (23. old.). De hasonló „A következő lépés Széll Kálmán Terv 2.0” is, ami szerint „Jelenleg nincs összhang a foglalkoztatási igények és a felsőoktatás képesítési kínálata között sem.... A felsőoktatásból is gyakran úgy kerülnek ki a pályakezdő fiatalok, hogy – jelentős részben közpénzből finanszírozott – diplomáikra a munkaerőpiacon nincs valós igény, ...” (47. old.)

Mindkét állítás nélkülözi az adatokkal való alátámasztást, sőt a valós adatok – pl. a diplomások és a szakiskolai végzettek munkaerőpiaci helyzetét összevetve, vagy a diplomások foglalkoztatási, kereseti és munkanélküliségi adatait nemzetközi összehasonlításban elemezve – éppen az ellenkezőjét bizonyítják a két állításnak. Lásd pl. Polónyi (2015)

⁴ Im.2. old.

⁵ Lásd erről pl.: Polónyi (2015)

⁶ A törvényt az Országgyűlés a 2011. december 19-i ülésnapján fogadta el.

A szakképzés finanszírozásáról a törvény a következőképpen rendelkezik: „84. § (1) A szakképző iskolában a szakmai elméleti és a szakképző iskolában szervezett gyakorlati képzés költségeit – a nemzeti köznevelésről szóló törvény és a mindenkori költségvetési törvény alapján – az állami költségvetés és a fenntartó hozzájárulása biztosítja. Az egyéb gyakorlati képzés költségeit az e törvényben meghatározottak szerint a gyakorlati képzést szervező biztosítja.”

Az iskolai szakképzés fenntartási, irányítási és finanszírozási rendszere – a közoktatás egészével – a 2011-es köznevelési törvény nyomán, a megelőző időszakhoz képest radikálisan átalakult. Korábban az iskolarendszerű szakképzés – a közoktatás egészéhez hasonlóan – önkormányzati felelősségi és fenntartási körbe tartozott, amelynek működéséhez az állam normatív, majd a 2000-es évek első évtizedének második felében képletszerű finanszírozással járult hozzá. A 2011-től érvényesülő új oktatáspolitikai nyomán, 2013-tól a közoktatás és az iskolarendszerű szakképzés állami felelősségé vált. Az addigi önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba kerültek (amit a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, KLIK lát el).⁷ A normatív, illetve képletszerű finanszírozás ezzel párhuzamosan megszűnt, s helyére inputfinanszírozás lépett, azaz az alkalmazott pedagógusok és egyéb alkalmazottak bérét, az egyes intézmények (intézményrészek) közműdíjait, és a dologi kiadásokat az intézményfenntartó központ tervezi és finanszírozza. Ezzel lényegében az egyes intézmények önálló költségvetése megszűnt, mint ahogy önálló gazdálkodási döntéseik is.⁸

A fenntartói átalakulás igencsak robusztus.

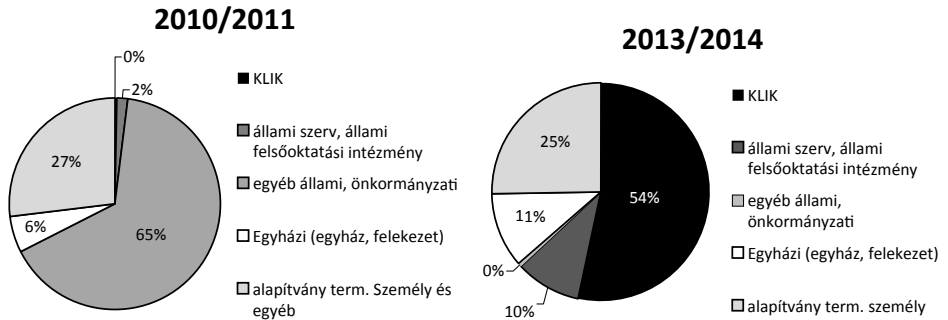
Miközben 2010-ben a szakiskolák (intézmények) 65%-a volt önkormányzati, 2%-a állami szerv, ill. felsőoktatási intézmény fenntartásában és 33% volt egyházi, alapítványi és egyéb fenntartású, – az oktatáspolitikai váltás nyomán 54% került KLIK, 10% állami szerv, ill. felsőoktatási intézmény fenntartásába s önkormányzati maradt 2 darab, azaz lényegében 0%, egyházi, alapítványi és egyéb fenntartású pedig 36% lett. (4. ábra)

A tanulók eloszlásának változása sem sokban más. 2010-ben a szakiskolák tanulóinak 77%-a járt önkormányzati, és 2%-a állami szerv, ill. felsőoktatási intézmény által fenntartott iskolába és 21% egyházi, alapítványi és egyéb fenntartásúba, – az oktatáspolitikai váltás nyomán 60% került KLIK, 10% állami szerv, ill. felsőoktatási intézmény fenntartásába s önkormányzatban 172 fő, azaz lényegében 0% maradt, az egyházi, alapítványi és egyéb fenntartásúba pedig 30% került (5. ábra).

⁷ Meg kell jegyezni, hogy az önkormányzat visszaveheti intézményét, annak finanszírozási terhével, azonban annak kondícióit magának kell előteremtenie.

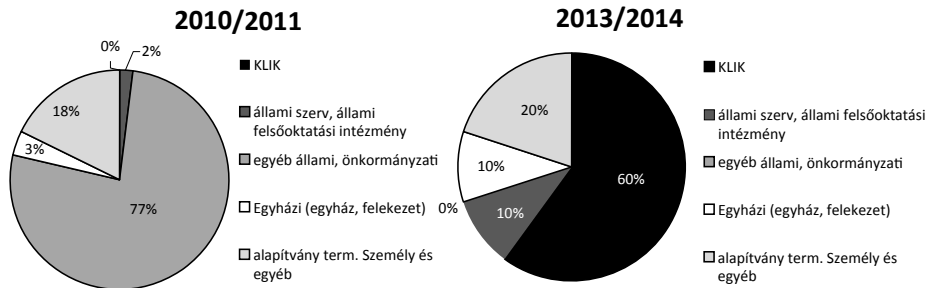
⁸ A 2011. évi CXCV. törvény (a nemzeti köznevelésről) 21. § (1) szerint „A köznevelési intézmény jogi személy, amely – az állami intézményfenntartó központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott intézmény kivételével – a fenntartójától elkülönült, önálló költségvetéssel rendelkezik.” Magyarul az intézményfenntartó által fenntartott intézmény nem rendelkezik önálló költségvetéssel.

4. ábra: A szakiskolai intézmények fenntartó-változása

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014 alapján saját szerkesztés

5. ábra A szakiskolai tanulók (összes tagozat) eloszlásának változása fenntartók szerint

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014 alapján saját szerkesztés

Az eddig elmondottak 2015 elejéig az iskolai szakképzés intézményeire is vonatkoznak. A más említett 2015 elején megszületett új szakképzési stratégia nyomán módosították a 2011-es szakképzési törvényt (2015. évi LXVI. törvény). Az állami szakképzési intézmények fenntartása a Klebelsberg Intézményfenntartótól a szakképzésért és felnőttképzésért felelős⁹ miniszterhez kerül át 2015. július 1-jével. Az indoklás kissé meglepő a korábbi közoktatási törekvésekhez képest: „A szakképző iskolai rendszer hatékony és eredményes működésének szükséges és elengedhetetlen feltétele, hogy a szakképző iskolák felelősséggel és motiváltsággal járó önállóságot élvezzenek ... Olyan új rendszert kell kialakítani, amelyben az integrált szakképző intézmények a szakmai önállóságuk mellett gazdálkodási önállóságot, a szervezeti egységként működő iskoláik pedig részleges gazdálkodási önállóságot kapnak, amely nagyobb felelősséget jelent, ugyanakkor

⁹ A szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter jelenleg a Nemzetgazdasági Minisztérium vezetője, illetve államtitkarsága.

motivációs lehetőséget is ad a szakmai feladatok minél eredményesebb megvalósításához és a folyamatos napi működésük fenntartásához.”¹⁰

Persze kicsit sem meglepő, hogy egy helyi, regionális igényeket kielégítő iskola (hiszen a munkaerő-kereslet, amit egy szakképző intézmény kiszolgál alapvetően helyi, regionális munkaerőpiachoz kötődik) nélkülözhetetlen működési eleme az autonómia.

Az iskolai szakképzés ráfordításai

Nem olyan egyszerű eligazodni a hazai szakképzés finanszírozási terjedelmét illetően, mivel a legtöbb hazai statisztikában – így például a Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv legfrissebb, 2013/2014-es kiadványának Pénzügyi Adatok fejezetében *A költségvetés oktatási kiadásai* című táblán a középfokú (upper secondary) oktatás adatai nincsenek megbontva.

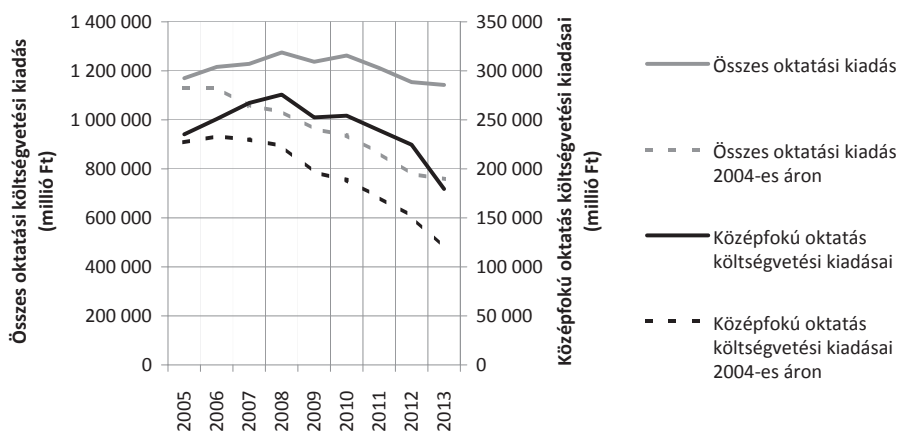
Az egy tanulóra jutó költségvetési kiadás (nappalival egyenértékű számított létszám alapján) adataiban is utoljára 1990-ben közöltek szakiskolára vonatkozó adatokat, 2005 óta itt is a középfokú oktatásra összevont (illetve nem bontott) adatot adnak közre.

Az adatokból a középfokú oktatástámogatás jelentős változását állapíthatjuk meg. Nominális értékben is jelentős csökkenést tapasztalhatunk 2007 óta. De különösen erőteljes a csökkenés, ha tíz éves reálértéken, azaz 2004-es áron tekintjük a támogatás alakulását.

A középfokú oktatás költségvetési kiadásai nominálisan háromnegyedükre, 2004-es áron kevesebb, mint kétharmadukra csökkentek 2010 óta (6. ábra, illetve Melléklet 2. táblázat).

A fajlagos kiadásokat nézve azt állapíthatjuk meg, hogy 2008-ig nagyjából stagnált az egy középfokú tanulóra vetített költségvetési kiadás 2004-es áron, mára (2013-ra) viszont 60%-ára csökkent (7. ábra, ill. Melléklet 3. táblázat).

6. ábra: A költségvetés oktatási kiadásai (2005 – 2013)

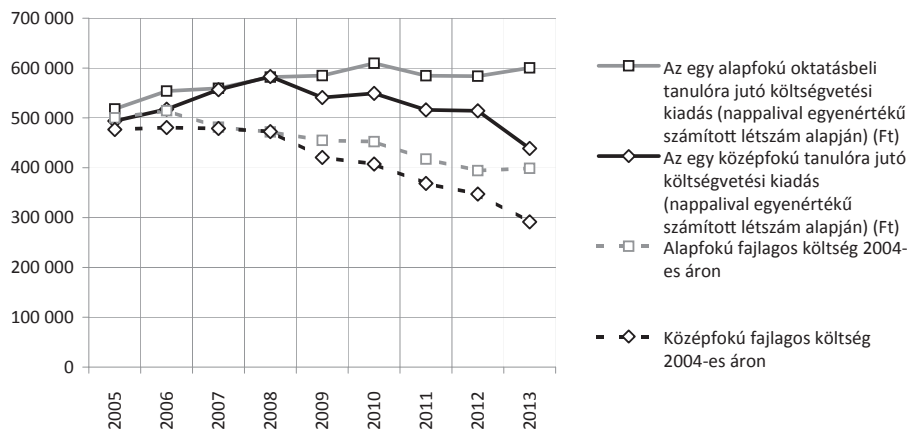

Forrás: fenti adatok alapján saját számítás

¹⁰ „Szakképzés a gazdaság szolgálatában”, (kivonat) 5. old.

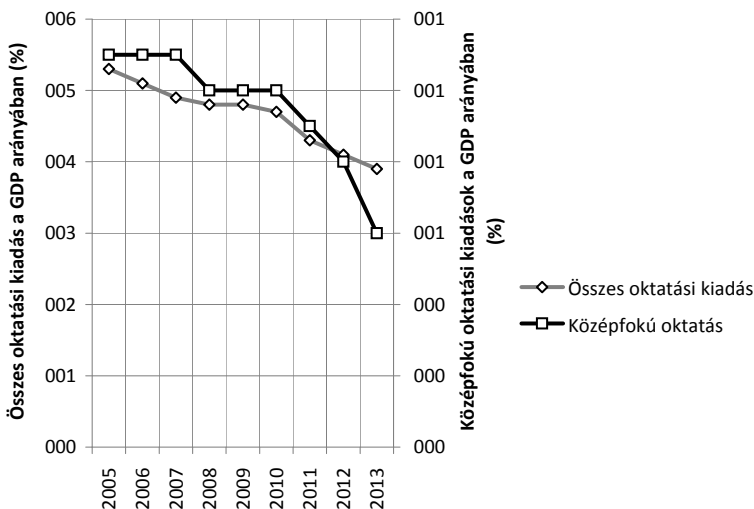
7. ábra: Az egy középfokú tanulóra jutó költségvetési kiadás (nappalival egyenértékű számított létszám alapján) (Ft)

Forrás: fenti adatok alapján saját számítás

Különösen szembeütően látszik az oktatáspolitikai változása 2010 után, amelynek nyomán a középfokú oktatás kiadásai a GDP arányában 40%-ot csökkentek. (8. ábra, ill. Melléklet 4. Táblázat)

8. ábra: A költségvetés oktatási kiadásainak aránya a GDP %-ában

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014

Mindezen folyamatok eredményeként az oktatás kiadásai mind az államháztartási kiadások, mind a GDP arányában a rendszerváltás óta legalacsonyabb szintre süllyedtek 2012-re, illetve 2013-ra. Utoljára az elmélyülő gazdasági válságban vergődő államszo-

cializmus idején, a 80-as évek elején volt ilyen alacsony az oktatási ráfordítások aránya hazánkban. (9. ábra, ill. Melléklet 5. Táblázat)

9. ábra: A költségvetés oktatási kiadásai az államháztartás konszolidált kiadásainak, illetve a GDP arányában

Forrás: lásd Melléklet 5. táblázat

Központosítás és forráskivonás

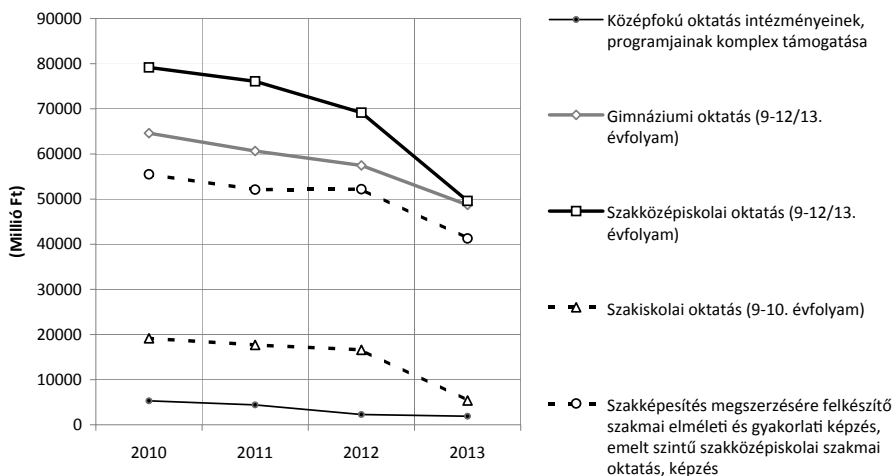
Ha a középfokú oktatásra fordított költségvetési kiadások alakulását 2011-2013 között tevékenységenként vizsgáljuk (amely adatok között már elkülöníti a statisztika a szakképzési feladatokat) egyértelműen látszik, hogy mindegyik középfokú képzés ráfordítása jelentősen csökkent. Legradikálisabban, több mint harmadára a szakiskolai oktatás (10. ábra).

A központosítással tehát radikális forráskivonás is együtt járt.

Az oktatási kiadások forrásmegoszlását vizsgálva egyértelmű, hogy a fenntartásban és finanszírozásban végrehajtott átalakítással igen robusztus forráskivonás is bekövetkezett. A közoktatási intézmények központi fenntartásba vonása és a normatív finanszírozás helyett az intézményfinanszírozásra (vagy más néven inputfinanszírozásra) való átállás a szakképző intézetekre is kiterjedt, így ezen a területen is radikálisan visszaszorult az önkormányzati finanszírozás, s helyét a központi finanszírozás vette át, s mint az előző ábrán láttuk, itt volt a legjelentősebb az ezzel együtt végrehajtott forráscsökkenés.

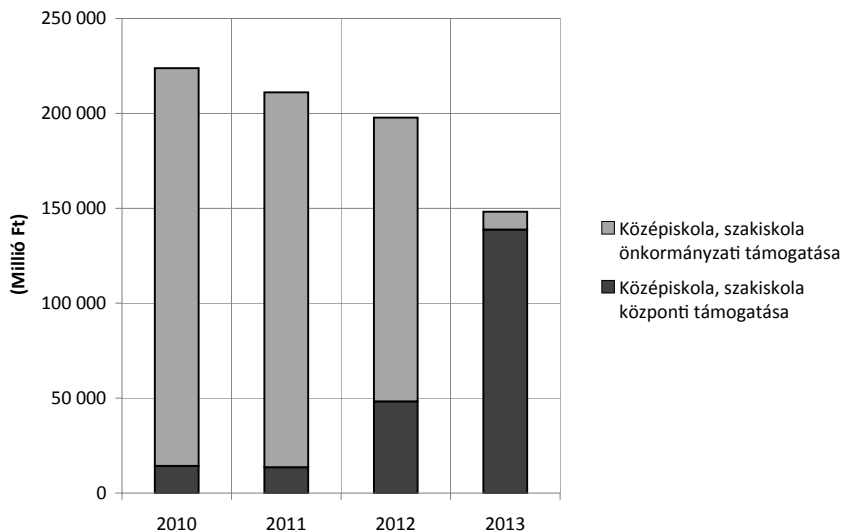
A kiadások forrástulajdonosonkénti elemzése alapján látható, hogy az új oktatáspolitikai kurzus nyomán létrejött központosítás és finanszírozás váltás a középfokú oktatás forrásait kétharmadára csökkentette. (11. ábra)

10. ábra: A költségvetés középfokú oktatási kiadásai tevékenységenként (millió Ft)

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014, 2012/2013, 2011/2012, 2010/2011

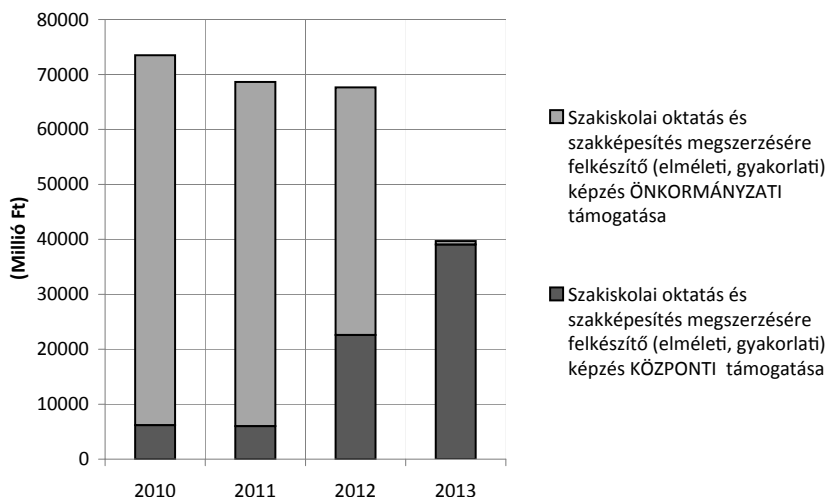
11. ábra: Az oktatási kiadások forrástulajdonosonként

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014, 2012/2013, 2011/2012, 2010/2011

Hasonló a helyzet a szakiskolai képzésre és szakképesítés megszerzésére felkészítő képzések kiadásainak forrástulajdonosonkénti megoszlását illetően is, azzal a különbséggel, hogy itt az átcsoportosítás még radikálisabb (46%-os) forráscsökkenéssel járt (12. ábra).

12. ábra: A szakiskolai képzésre és szakképesítés megszerzésére felkészítő képzések kiadásainak forrástulajdonosonkénti megoszlása (2010 – 2013)

Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014, 2012/2013, 2011/2012, 2010/2011

Érdemes egy pillantás erejéig a Munkaerőpiaci, illetve Foglalkoztatási Alap¹¹ szakképzéssel kapcsolatos bevételeinek és kiadásainak alakulását is megvizsgálni, mert a tendenciák jól érzékeltetik a prioritások változásait.

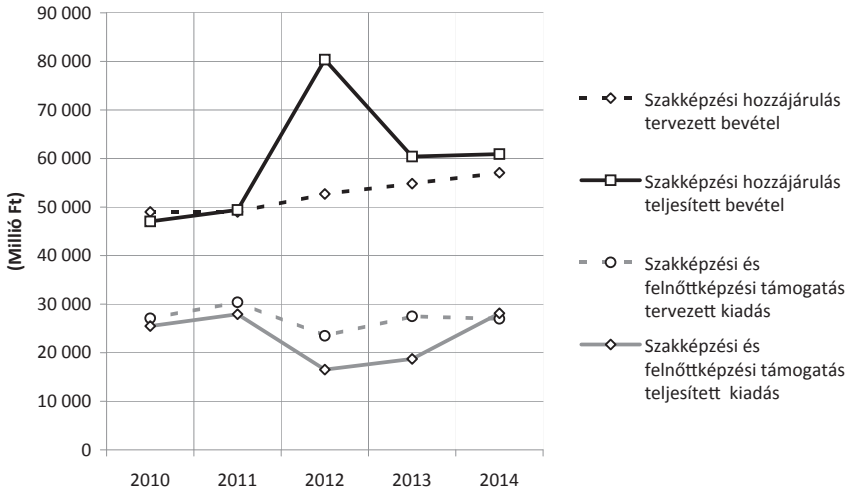
Mindenekelőtt említést érdemel, hogy a 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról (amelyek a Foglalkoztatási Alap témánk szempontjából alapvető részét képezik) a megalkotását követően, 2011 és 2015 között 14-szer (átlagosan évente 4,5-szer) módosították, ami az elképzelések, a stratégia igen gyors változásaira utal.

A Foglalkoztatási Alap szakképzéssel kapcsolatos bevétele a szakképzési hozzájárulás. Jól látható, hogy ennek bevételi terve (tehát a vállalatok ilyen című befizetései) évről évre növekedtek, ráadásul ezen befizetések 2011 óta mindig túlteljesültek. Ugyanakkor a szakképzési és felnőttképzési kiadások terve 2011 óta egy jelentősebb csökkenés után, némileg visszaemelkedett, de a 2011-es szint alatt stagnált. Viszont a kifizetések teljesítése 2014 kivételével minden évben elmaradt a tervezettől.

Itt is inkább a szakképzési és felnőttképzési támogatások csökkenő prioritása látszik, amin nincs mit csodálkozni, hiszen a foglalkoztatáspolitikai források felhasználásának irányát lényegében 2012 óta leginkább két tétel határozza meg: a passzív munkanélküli ellátások és a közfoglalkoztatás (Cseres-Gergely Zsombor és Varadovics Kitti 2015).

¹¹ Az alap elnevezése 2011-ig Munkaerőpiaci Alap, ezt követően Nemzeti Foglalkoztatási Alap

13. ábra: A Munkaerőpiaci, illetve Foglalkoztatási Alap szakképzéssel kapcsolatos bevételeinek és kiadásainak tervezett és tényleges alakulása 2010-2014

Forrás: adott évi zárszámadási törvények

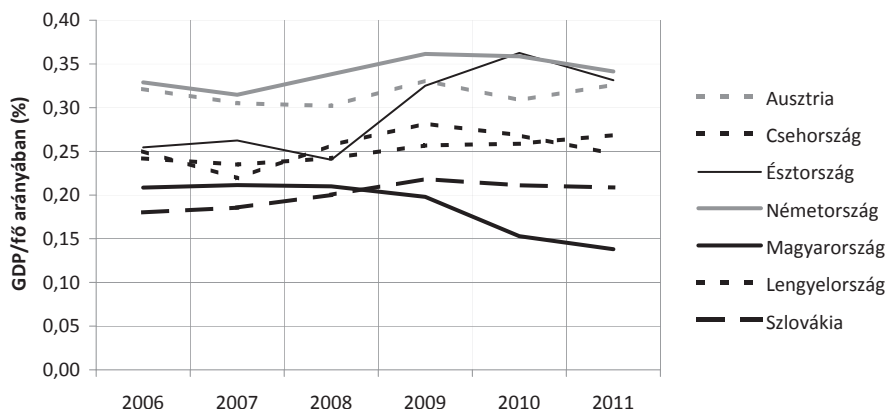
Nemzetközi kitekintés

Nemzetközi összehasonlításban vizsgálva is a hazai szakképzési ráfordítások feltűnő csökkenését állapíthatjuk meg.

A legfrissebb adatokat vizsgálva, a középfokú és a nem felsőfokú postsecondary szakképzés éves egy tanulóra eső teljes intézményi kiadásai tekintetében (összehasonlítható PPP\$-ban) az adatot közlő OECD országok között Törökország és Chile után a magyarországi ráfordítás volt a legalacsonyabb 2012-ben. Ha az egy tanulóra jutó szakképzési és előszakképzési kiadásoknak az egy főre jutó GDP-hez viszonyított összegét vizsgáljuk¹² 2009 óta Magyarország folyamatos leszakadását látjuk. (13. ábra)

¹² Az egy tanulóra jutó szakképzési és előszakképzési kiadásoknak az egy főre jutó GDP-hez viszonyított összegét saját számítás alapján határoztuk meg az Education at a Glance adott évre közölt egy tanulóra jutó, szakképzési és előszakképzési kiadások PPP\$-ban megadott összegét osztva ugyanarra az évre PPP\$-ban megadott egy főre jutó GDP összegével.

14. ábra: A hazai és néhány OECD ország egy tanulóra jutó szakképzési és előszakképzési kiadása az egy főre jutó GDP-hez viszonyítva 2006-2011

Forrás: Education at a Glance 2014, 2013, 2012, 2011, 2010, 2009 alapján saját számítás

Úgy tűnik, hogy a bemutatott országok zöme a gazdasági válságra a szakképzési kiadások növelésével reagált, hazánk viszont visszafogással.

Befejezésként

A 2010-es kormányváltás nyomán, 2011-ben radikális oktatáspolitikai iránymódosulás következett be hazánkban. Az iskolai szakképzés fenntartási, irányítási és finanszírozási rendszere – a közoktatás egészével – a 2011-es köznevelési törvény nyomán, a megelőző időszakhoz képest radikálisan átalakult.

A közoktatás, benne az iskolarendszerű szakképzés korábban önkormányzati felelősségi és fenntartási körbe tartozott, amely működéséhez az állam normatív módon, majd a 2000-es évek második felében képletszerinti finanszírozással járult hozzá.

A 2011-től érvényesülő új oktatáspolitiká nyomán a közoktatás és az iskolarendszerű szakképzés állami felelősségé vált, s az addigi önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba kerültek, ami a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, KLIK látott el, 2015 júliusáig, amikor a 2015. évi LXVI. törvény az állami szakképzési intézmények fenntartását a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszternek adta át.

A központi oktatásirányítással egyidejűleg a normatív, illetve képletszerinti finanszírozás helyére inputfinanszírozás lépett. Az oktatási kiadások forrásmegoszlását vizsgálva egyértelmű, hogy a fenntartásban és finanszírozásban végrehajtott átalakítással egyidőben igen robusztus forráskivonás is bekövetkezett. A közoktatási intézmények központi fenntartásba vonása és a normatív finanszírozás helyett az intézményfinanszírozásra (vagy más néven inputfinanszírozásra) való átállás a szakképző intézetekre is kiterjedt, így ezen a területen is radikálisan visszaszorult az önkormányzati finanszírozás, s helyét a központi finanszírozás vette át. Itt volt a legjelentősebb, 46%-os az ezzel együtt végrehajtott forráscsökkenés

Mindezen folyamatok eredményeként az oktatás kiadásai mind az államháztartási kiadások, mind a GDP arányában a rendszerváltás óta legalacsonyabb szintre süllyed-

tek 2012-re, illetve 2013-ra. Utoljára az elmélyülő gazdasági válságban lévő államszocializmus idején, a 80-as évek elején volt ilyen alacsony az oktatási ráfordítások aránya hazánkban.

A Foglalkoztatási Alap felhasználásában is magasabb prioritása van a közfoglalkoztatásnak, mint a szakképzési és felnőttképzési céloknak.

A nemzetközi kitekintés is azt mutatja, hogy 2009 óta Magyarország folyamatosan marad le a szakmai képzések ráfordításait illetően. Miközben a fejlett országok zöme a gazdasági válságra az oktatási kiadások növelésével reagált, hazánk visszafogással.

Mint Chikán Arttila mondta egy interjúban a hazai gazdaságpolitikáról: költségvetési hiány közben tartásának rendkívül fontos célja megvalósult, „nagy gond azonban, hogy a hiánycsökkentés valójában a már említett szektorok, a szociális szféra, az egészségügy, az oktatás kárára valósult meg. Vagyis elvontak pénzt minden olyan területtől, ami a hosszú távú fejlődés hordozója lenne, mindent alárendeltek a rövid távú hiánycsökkentési szempontnak.”¹³

---

¹³ CSUHAI ILDIKÓ & HARGITAI MIKLÓS(2015) „Magyarországon folyamatos lecsúszás van.” *Népszabadság* 12. 05. <http://nol.hu/gazdasag/okok-es-rokonok-1578683>

IRODALOM

A következő lépés Széll Kálmán Terv 2.0
2012 április

<http://2010-2014.kormany.hu/download/3/e8/80000/1>

[A_k%C3%B6vetkezo%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20%28SzKT%20%29.pdf](http://2010-2014.kormany.hu/download/3/e8/80000/1)

(Letöltés: 2015.12.)

CSERES-GERGELY ZS.&

VARADOVICS K. (2015) A munkapiaci szakpolitika eszközei In.: Fazekas Károly – Varga Júlia (szerk.) (2015) Munkaerőpiaci Tükör 2014 MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaságtudományi Intézet, Budapest. pp. 160-190.

Education at a Glance 2011, OECD Indicators OECD 2011

Education at a Glance 2012, OECD Indicators OECD 2012

Education at a Glance 2013, OECD Indicators OECD 2013

Education at a Glance 2009 OECD Indicators OECD 2009

Education at a Glance 2010, OECD Indicators OECD 2010

Education at a Glance 2014, OECD Indicators OECD 2014

Koncepció a szakképzési rendszer átalakítására, a gazdasági igényekkel való összehangolására A Nemzetgazdasági Minisztérium Foglalkoztatáspolitikáért Felelős Államtitkárságának Szakképzési és Felnőttképzési Főosztálya 2011

https://www.nive.hu/Downloads/Hirek/DL.php?f=szakkepzesi_koncepcio.pdf

(letöltés 2015 december)

Köznevelési statisztikai gyorstájékoztató a 2015/2016. tanév eleji adatgyűjtés előzetes adataiból Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelés-irányítási Főosztály Köznevelés-esélyegyenlőségi Osztály 2015. december 1.

http://www.kormany.hu/download/0/de/80000/Koznev_stat_gyorstaj_2015_2016.pdf (Letöltés: 2015. 12.)

Oktatás, Művelődés 1950-1985 KSH 1986 Budapest

Oktatási adatok, 2014/2015 (előzetes adatok) KSH., Statisztikai Tükör 2014/141 2014. december 19. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/okt1415.pdf> (Letöltés: 2015. 12.)

POLÓNYI ISTVÁN (2015) A felsőoktatás gazdasági értékei Előadás: A Filozófia és Történettudományok Osztályának „A tudás értéke és az érték tudás” című tudományos ülésén (2015. május 14.)

https://www.academia.edu/19965083/A_fels%C5%91oktat%C3%A1s_gazdas%C3%A1gi_%C3%A9rt%C3%A9kei (Letöltés: 2015.12.)

Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2001/2002

Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2010/2011

Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2011/2012

Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2012/2013

Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2013/2014

Szakképzés a gazdaság szolgálatában (kivonat) (2015) Nemzetgazdasági Minisztérium http://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/download/5/8f/d0000/szakkepzesi_koncepcio_Summary_20150129.doc (Letöltés: 2015. 12.)

Széll Kálmán terv (2010)

<http://2010-2014.kormany.hu/download/4/d1/20000/Sz%C3%A9ll%20K%C3%A1lm%C3%A1n%20Terv.pdf>

(Letöltés: 2015. 12.)

Melléklet

1. táblázat: A középfokú oktatás tanulójának száma 2005/2006 – 2013/2014

Tanév	Szakiskola	Speciális szakiskola	Gimnázium	Szakközépiskola
Nappali és felnőttoktatásban, az összes munkarendben				
2005/2006	48 750	3 370	141 140	142 779
2006/2007	47 990	3 755	143 372	143 115
2007/2008	49 389	3 788	141 578	139 546
2008/2009	48 950	3 861	141 495	134 260
2009/2010	51 314	4 045	138 207	135 385
2010/2011	52 405	3 928	137 706	136 269
2011/2012	54 590	3 936	134 187	132 691
2012/2013	53 448	3 684	128 505	130 280
2013/2014	47 988	3 372	123 187	120 227
Nappali oktatásban, a nappali munkarendben				
2005/2006	46 326	3 370	115 620	117 077
2006/2007	45 207	3 755	117 590	115 278
2007/2008	45 602	3 788	117 247	114 671
2008/2009	45 711	3 847	119 566	112 124
2009/2010	46 949	4 021	117 471	115 777
2010/2011	47 073	3 914	115 188	115 769
2011/2012	47 334	3 929	112 552	112 556
2012/2013	43 977	3 684	108 649	108 756
2013/2014	39 160	3 372	105 833	98 009

Forrás: Statisztikai tájékoztató. Oktatási évkönyv 2013/2014

2. táblázat: A költségvetés oktatási kiadásai (millió Ft folyó áron)

	Középfokú oktatás	Összes
2005	235 291	1 170 113
2006	250 898	1 216 135
2007	267 256	1 228 401
2008	275 717	1 275 107
2009	252 487	1 237 224
2010	254 311	1 262 749
2011	239 395	1 211 562
2012	224 632	1 153 755
2013	179 495	1 142 329

Forrás: Statisztikai tájékoztató. Oktatási évkönyv 2013/2014

3. táblázat: Az egy tanulóra jutó költségvetési kiadás (nappalival egyenértékű számított létszám alapján)

	Az egy alapkú oktatásbeli tanulóra jutó költségvetési kiadás (nappalival egyenértékű számított létszám alapján) (Ft)	Az egy középfokú tanulóra jutó költségvetési kiadás (nappalival egyenértékű számított létszám alapján) (Ft)
2005	518 021	493 846
2006	553 760	517 423
2007	559 475	556 614
2008	581 906	582 928
2009	584 836	540 752
2010	609 775	549 194
2011	584 643	516 076
2012	583 826	514 249
2013	600 484	438 706

Forrás: Statisztikai tájékoztató. Oktatási évkönyv 2013/2014

4. táblázat: A költségvetés oktatási kiadásainak aránya a GDP %-ában

	Alapkú oktatás	Középfokú oktatás	Közoktatás	Összes oktatási kiadás
2005	2,0	1,1	3,9	5,3
2006	1,9	1,1	3,7	5,1
2007	1,7	1,1	3,5	4,9
2008	1,7	1,0	3,4	4,8
2009	1,7	1,0	3,4	4,8
2010	1,7	1,0	3,3	4,7
2011	1,5	0,9	3,0	4,3
2012	1,4	0,8	2,9	4,1
2013	1,4	0,6	2,7	3,9

Forrás: Statisztikai tájékoztató. Oktatási évkönyv 2013/2014

5. táblázat: A költségvetés oktatási kiadásai az államháztartás konszolidált kiadásainak, illetve a GDP arányában

	Az államháztartás kiadásainak %-ában	GDP %-ában
1980	5,7	3,4
1981	6,4	3,6
1982	6,4	3,6
1983	6,3	3,8
1984	6,6	3,9
1985	6,7	4,2
1986	6,3	4,2
1987	6,2	4,0
1988	6,6	4,3
1989	7,5	4,9
1990	9,6	5,7
1990	9,6	6,1
1992	9,6	6,6
1993	8,9	6,5
1994	8,4	6,4
1995	8,6	5,3
1996	8,7	4,8
1997	8,8	4,8
1998	9,8	4,7
1999	11,0	5,1
2000	11,1	5,0
2001	11,4	5,0
2002	11,0	5,4
2003	12,3	5,7
2004	10,7	5,2
2005	10,4	5,3
2006	9,6	5,1
2007	9,5	4,9
2008	9,5	4,8
2009	9,2	4,8
2010	9,3	4,7
2011	8,3	4,3
2012	8,2	4,1
2013	..	3,9

Forrás: Statisztikai tájékoztató. Oktatási évkönyv 2013/2014., illetve 2001/2002., valamint az 1980-as és 1985-1989 közötti adat forrása a Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 1998. Az 1981-1984 közötti adatok saját becslés az Oktatás, Művelődés 1950-1985 KSH 1986 kiadván adott évekre vonatkozó állami költségvetési kiadási hányad és nemzeti jövedelem arányadatai alapján